

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

**Випуск 7
Том 2**

Засновано у 2015 році

Рівне – 2018

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 7. Том 2 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан, Н. М. Гринькова та ін. – Рівне : РДГУ, 2018. – 268 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу історії освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничо-математичних дисциплін Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габлітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ламанаускас В., доктор соціологічних наук, професор, директор науково-методичного Центру «Scientia Educologica», професор Шяуляйського університету (м. Шяуляй, Литовська Республіка);

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малолєпши Елігіуш, др. хаб., професор, декан педагогічного факультету Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові;

Пелех Л. Р., доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри міжкультурної комунікації та історії світової літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Стоклоса К., доктор наук, професор, Інститут Зигмунд-Неуман (Дрезден, ФРН);

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету;

Шмид К., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії і теорії виховання Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща);

Шугасва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Ящук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкового навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Баліка Л. М. кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом МОН України № 515 від 16.05.2016 р.

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України (галузі науки – педагогічні).

Упорядники: **проф. Петренко О.Б.**, **доц. Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Рецензенти: **Сейко Н. А.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової і міжнародної роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Кравченко О. О. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №3 від 29 березня 2018 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

ЗМІСТ

Петренко О. Б. Дефініція і сутнісне наповнення поняття «освітнє середовище» у контексті сучасної освітньої парадигми	6
Кравченко О. О. Problematyka wdrażania podejścia płci w procesie szkolenia pracowników społecznych.....	17
Черній А. Л., Пустовіт Г. П. Інноваційні зміни в системі післядипломної педагогічної освіти: регіональний контекст.....	25
Карпенчук С. Г. Європейські цінності – цінності загальнолюдські.....	34
Бабійчук С. М. Ретроспективний аналіз ролі освіти та науки у братських школах України.....	46
Баліка Л. М. Актуалізація поглядів видатних українських педагогів щодо ролі книги та читання у вихованні особистості....	53
Бричок С. Б. Ідеї вивчення дитини дошкільного віку і оточуючого її середовища у спадщині С. Моложавого (20-30- рр. ХХ ст.).....	60
Гринькова Н. М. Вікові аспекти морального виховання молодших школярів: ретроспективний аналіз.....	74
Гудовсек О. А. Стан дослідженості проблеми підготовки майбутніх учителів галузі мистецтва в Україні.....	82
Журба К. О. Підготовка вчителів до виховання смисложиттєвих цінностей у школярів основної і старшої школи.....	91
Колупаєва Т. Є. Особливості професійної готовності майбутнього вчителя до роботи у початковій школі.....	102
Косарева О. І. Психолого-педагогічна сутність взаємин батьків та дітей дошкільного віку.....	114
Косенчук О. Г. Інноваційна особистість майбутнього педагога дошкільної освіти як наукова проблема.....	123
Магрламова К. Г. Нормативно-правова база професійної підготовки майбутніх лікарів у вищих медичних навчальних закладах Великої Британії.....	131
Машкіна Л. А. Творча спадщина А. С. Макаренка в контексті розвитку дошкільної освіти в Україні.....	140
Машовець М. А. Трудове виховання дітей дошкільного віку: пошук нових ідей.....	147
Найда Р. Г. Проблема аксіологізації підготовки майбутніх педагогів у сучасній системі освіти.....	154
Оксенюк О. В. Сучасний стан дитячих будинків сімейного типу на Рівненщині.....	163
Омеляненко А. В. Жанри професійної комунікативної культури майбутніх фахівців дошкільної освіти.....	170
Петренко С. В. Gamification як інноваційна освітня технологія	177

Руденко Н. М., Федорова Н. В. Професійна підготовка майбутніх вихователів спеціальних закладів дошкільної освіти у сфері навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.....	185
Сілков В. В., Сілкова Е. О. Шляхи формування професійних компетентностей у майбутніх вчителів початкових класів.....	194
Стельмашук Ж. Г., Панчук А. П. Проблема дисциплінованості учнів у контексті формування нової української школи.....	205
Ціпан Т. С. Сутність і наукові визначення феномену акмеологія.	212
Шулігіна Р. А. Історико-педагогічний і сутнісний аналіз проектного навчання майбутніх педагогів.....	221
Доробки молодих науковців	
Войтович О. В. Формування емоційної стійкості майбутнього вихователя в процесі професійної підготовки.....	230
Олійник О. М. Культивування емоційної культури як ціннісної потреби дитини дошкільного віку.....	239
Ратинська І. В. Гуманізація виховного середовища закладу вищої освіти у вихованні моральної відповідальності студентів..	247
Тарадюк Д. О. Принцип індивідуалізації – основа розбудови інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти.....	256

отличается неимитационным характером активности: сохраняя неизменным содержание образовательной деятельности, Gamification кардинально трансформирует образ организации этой деятельности и сопровождает весь образовательный цикл.

Ключевые слова: Gamification, инновационные образовательные технологии, игровые технологии, мотивация.

Abstract. In article on the basis of theoretical analysis the essence of the concept of “Gamification” is analyzed by the author as the educational phenomenon, as the use of gaming practices and mechanisms in non-game context to engage end-users to solve problems. The principles that underlie Gamification have been characterized; the main aspects of Gamification, namely: dynamics, mechanics, aesthetics, social interaction have been identified. The author described the features of Gamification in the educational process, such as increasing the motivation of students, stimulate their learning; the involvement of the student in the learning process, its stimulation for further training and development. It has been proved that using the tools of computer games in educational process, firstly, strengthens the motivation of the subject to pay more attention to training activities, and secondly, extends the interest in the job and, finally, increases the likelihood of achieving the goal. From other gaming practices (role-playing, business games etc.) Gamification is distinguished in neimagazine the nature of the activity: preserving unchanged the content of educational activities, Gamification radically transforms the way of organizing these activities and accompanies the entire educational cycle.

Key words: Gamification, innovative educational technologies, gaming technologies, motivation.

Стаття надійшла до редакції 8.02.2018

**Н. М. Руденко
Н. В. Федорова**

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті аналізуються концептуальні засади підготовки майбутніх вихователів спеціальних закладів дошкільної освіти (ЗДО) до формування особистісних властивостей у дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР), що неабияк пов’язана із наповненням діяльності студентів під час практики гуманістичними смислами, залученням їх до науково-дослідницької роботи. Визначено критерії, показники та типи готовності майбутніх вихователів спеціального дошкільного закладу до формування

особистісних властивостей у дітей із затримкою психічного розвитку.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх педагогів спеціальної освіти, готовність майбутніх педагогів до формування особистісних властивостей у дітей із затримкою психічного розвитку, гуманістична педагогіка, суб'єкт-суб'єктна взаємодія.

Постановка проблеми. В умовах ґрунтовної перебудови вітчизняної системи освіти посилена увага приділяється сьогодні проблемі виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами. На законодавчому рівні це закріплено у низці державних документів (Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Концепції держстандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами).

В нашому дослідженні особливу увагу зосередили на підготовці майбутніх педагогів – фахівців у сфері спеціальної освіти. Така підготовка, пов'язана із впливом ідей гуманістичної педагогіки, є надзвичайно актуальною в умовах сьогодення, що позначилася постійним збільшенням кількості дітей, з різними формами відхилень у фізичному, психічному та мовленнєвому розвитку. Гуманізація ставлення сучасного українського суспільства до осіб із проблемами в розвитку, яка проявилася насамперед в ідеях інтеграції, а згодом у державній політиці щодо питань інклюзії в освіті та інших сферах соціального життя, внесла суттєві зміни у професійну діяльність педагогів зокрема й фахівців спеціальної освіти (дефектологів, вихователів та ін.). зважаючи на це, державою висуваються якісно нові вимоги до фахівців системи спеціальної освіти. Сучасній системі корекційно-освітніх послуг сьогодні вкрай необхідні педагогі-професіонали, здатні вирішувати завдання всебічного гармонійного розвитку особистості дитини з вадами розвитку, що є неможливим без толерантного, гуманістичного ставлення педагога до своїх вихованців.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Провідними сучасними українськими вченими в галузі спеціальної освіти розроблено проект стандарту вищої освіти в Україні зі спеціальності 016 «спеціальна освіта» (С. П. Миронова, Н. Г. Пахомова, С. В. Федоренко, М. К. Шеремет), яким передбачається поряд з іншими питаннями й формування гуманістично орієнтованих компетентностей майбутніх фахівців.

Аналіз загальних та спеціальних психолого-педагогічних досліджень, присвячених підготовці майбутніх фахівців спеціальної освіти, свідчить про те, що означена проблема вивчалася в таких аспектах: обґрунтування теоретичних засад професійної підготовки педагогів (Н. Бібік, В. Гриньова, В. Євдокимов, І. Зязюн, В. Лозова, О. Мороз, І. Прокопенко, О. Савченко, В. Семиченко, А. Троцько); висвітлення сутності спеціальної освіти (І. Бгажнокова, Г. Дульнев, Г. Кумарина, В. Лубовський, В. Мохова, М. Певзнер); розкриття сутності професійної діяльності корекційного педагога (А. Богомолова, Л. Волкова, М. Фомічова, Т. Філічева, Г. Чіркiна, М. Шеремет); висвітлення деяких питань підготовки корекційних педагогів (В. Акименко, В. Дудьєв,

О. Жукотинська, О. Китик, Н. Харченко); теоретико-методичні засади проблеми підготовки педагогів спеціальної дошкільної освіти для забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку (В. Засенко, А. Колупаєва, С. Миронова, Н. Назарова, В. Синьов, О. Таранченко, Н. Шматко, В. Яфаєва та ін.).

Однак, незважаючи на значний науковий інтерес до цієї проблеми, фундаментальних та прикладних досліджень, проведених в Україні щодо формування професійної компетентності педагогів спеціальних дошкільних навчальних закладів у сфері розвитку, навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку практично немає [4]. Недостатньо дослідженою, на нашу думку, є й проблема підготовки майбутнього вихователя до формування в дітей із ЗПР таких важливих моральних якостей, як доброзичливість, комунікабельність, людяність [5].

Мета статті – науково обґрунтувати теоретико-методичні засади забезпечення готовності майбутніх вихователів спеціальних закладів дошкільної освіти до формування особистісних властивостей в дітей із затримкою психічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, що професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців спеціальної освіти у закладах вищої освіти спрямована на формування в них системних знань і педагогічних умінь, готовності до інноваційної діяльності та безперервного вдосконалення фахових можливостей і особистісних якостей, формування активної гуманістичної професійної позиції. До професії педагога спеціальної освіти висуваються певні вимоги (професіограма): він повинен бути глибоко компетентним і наділений такими якостями, як гуманістична переконаність, громадянська й моральна зрілість; пізнавальна й педагогічна спрямованість; любов до дітей; вимогливість до себе й навколишніх, педагогічна творча уява й спостережливість; щирість, скромність, відповідальність; мати систему загальнотеоретичних і спеціальних професійних знань, сукупність і широта яких формує в нього уявлення про типологію й структуру аномального розвитку, методи психолого-педагогічного впливу. Кожен педагог, незалежно від його спеціалізації, повинен відповідати загальнопрофесійним вимогам, володіти певними загальнолюдськими якостями, педагогічними знаннями і вміннями, необхідними для успішної професійної діяльності.

У філософії під поняттям «знання» розуміють: продукт суспільної, матеріальної і духовної діяльності людей; ідеальний вираз в знаковій формі об'єктивних властивостей і зв'язків світу, природного і людського [3]. У психології – це результат процесу пізнання дійсності, адекватне її відображення у свідомості людини через уявлення, судження, умовивід, теорії, а в педагогіці – правильне відображення дійсності в мисленні людини; перевірений суспільною практикою результат процесу пізнання. Загальновідоме трактування означеного терміна – володіння певними

знаннями, обізнаність у певній галузі, сукупність знань.

У педагогічних дослідженнях термін «знання» часто трактується як здатність використовувати отриману інформацію в різні види діяльності [6]. Знання можуть використовуватися по-різному: можуть бути відтворені повною мірою; застосовуватися у вузькому значенні, зокрема використання необхідного мінімуму властивостей з метою вдосконалення конкретної дії тощо. Якість знань визначається тим, наскільки вони широко застосовуються в різних видах діяльності. Специфіка педагогічних знань полягає в тому, що вони тісно пов'язані зі світосприйняттям, досвідом педагога, впливають на його мислення. Основою професійно-педагогічних знань є фундаментальні знання в галузі педагогіки і психології, а також світоглядні, методологічні та технологічні знання.

Готовність майбутнього вихователя спеціального закладу дошкільної освіти до формування особистісних якостей у дітей із ЗПР є одним із важливіших показників його компетентності. Лише збалансованість професійної та особистісної складових забезпечує належний рівень інформативної та технологічної грамотності майбутнього педагога. Ефективність формування в студентів означеної готовності визначається єдністю зовнішніх (оптимізація змісту, форм і методів освітнього процесу) і внутрішніх (активізація власних сил, потенційних можливостей, суб'єктної діяльності) детермінант.

Концепція збалансованості професійної та особистісної складових готовності майбутнього вихователя спеціального закладу дошкільної освіти може бути практично реалізована саме в контексті гуманістичної парадигми освіти, коли під педагогічним процесом розуміють суб'єкт-суб'єктну взаємодію педагога та вихованців, при цьому найголовнішою метою педагога є, з одного боку, створення найсприятливіших умов для саморозвитку дитини, а з іншого – сам педагог має можливість розвитку й самоактуалізації [1; 2; 5; 7].

Наше дослідження базується на роботах професора Т. І. Поніманської, яка розробила концептуальні засади створення моделі системи підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Провідними принципами такої підготовки є:

- суб'єктність (студент одночасно є як суб'єктом розвитку педагогічної діяльності, так суб'єктом саморозвитку);
- полісуб'єктність (взаємодія всіх суб'єктів виховання);
- багатоаспектність (підготовка охоплює: аксіологічний, організаційний, методичний, результативний етапи);
- системність (підготовка майбутніх вихователів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку буде ефективною лише за умови взаємодії прямих та опосередкованих чинників їх особистісно-професійного розвитку);
- концептуальна цілісність і структурна завершеність (передбачає наявність гуманістичної парадигми та етапів професійного становлення

майбутнього вихователя) [8].

Дані, отримані експериментальним шляхом, засвідчують наявність суперечності між внутрішньою спрямованістю педагога щодо необхідності здійснення гуманістичної взаємодії з дитиною та орієнтованістю педагогів у практичній діяльності на навчальний характер педагогічного процесу за домінуючої позиції дорослого, що, таким чином, ставить дитину в позицію об'єкта взаємодії. Причинами виникнення означеної суперечності є: наявність усталеного педагогічного досвіду здійснення навчально-дисциплінарної моделі взаємодії; нездатність педагога зрозуміти дитину; невміння вихователя налаштуватися на розвиток саморефлексії. Наявність означених суперечностей дає змогу стверджувати, що для організації гуманістичної взаємодії педагога і дітей необхідна відповідна підготовка у закладі вищої освіти [2].

Виходячи з актуальності проблеми, нами була розроблена програма експериментальної роботи і визначена загальна цільова установка дослідження: визначити педагогічні умови підготовки студентів до формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР.

У результаті аналізу змісту навчальних планів і програм було встановлено, що вимоги які висуваються до якості підготовки фахівців із питання формування особистісних властивостей дітей із ЗПР, є недосконалими. Завдяки анкетуванню, опитуванню, спостереженню за діяльністю студентів, самооцінці готовності до роботи з дітьми із ЗПР було виявлено недостатній рівень готовності майже всіх студентів контрольної і експериментальної груп за напрямом підготовки «Спеціальна освіта. Логопедія» та «Дошкільна освіта. Логопедія».

Оцінюючи **тип готовності** майбутніх вихователів спеціального закладу дошкільної освіти до формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР, ми виокремили дві важливі складові – **особистісну** та **професійну**.

Особистісна складова готовності передбачає сформованість у випускника закладу вищої освіти: культури *потреб*, зокрема духовних; *інтересу* до формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР; соціально-моральних та пізнавальних *мотивів* реалізації даного напрямку педагогічної діяльності; наукового *світогляду* та *стійких переконань*; системи *ціннісних ставлень* до світу та до себе в ньому; базових особистісних *якостей* (сприйнятливості, самостійності, відповідальності, людяності, справедливості, креативності тощо).

Професійна складова готовності передбачає сформованість:

- **теоретичного аспекту** (системи знань про психофізіологічні особливості розвитку дітей із ЗПР та їх специфіку в дошкільному віці; уявленнє про особливості та можливості формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР; усвідомлення важливості даного напрямку педагогічної діяльності); систематизацію, закріплення, поглиблення і розширення теоретичних знань і практичних умінь студентів щодо

формування особистісних властивостей дітей із ЗПР; здатність визначати конкретні навчально-виховні та корекційні завдання з урахуванням індивідуальних особливостей дітей із ЗПР;

- *технологічного аспекту* (умінь використовувати сукупність впливів, заснованих на цілісному підході до формування особистості; застосувати різноманітні й доцільні методи, форми, способи, прийоми формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР).

Орієнтуючись на представлені вище критерії оцінки та аспекти готовності майбутніх педагогів до формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР, показники та складові цього інтегрального утворення, нами було виокремлено чотири її типи: *творчий, аналітично-перетворювальний, ситуативно-конфліктний, репродуктивний*. З огляду на те, що більше половини майбутніх педагогів віднесено нами до двох останніх типів готовності щодо формування в дітей із ЗПР особистісних властивостей, їх професійній, зокрема особистісній підготовці.

Зважаючи на це, в ході дослідження нами було розроблено й апробовано *модель підготовки студентів до роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку*. Компетентнісний підхід у дослідженні передбачав такі цілі:

- систематизацію, закріплення, поглиблення і розширення теоретичних знань і практичних умінь студентів щодо формування особистісних якостей дітей із ЗПР;

- усвідомлення психофізіологічних особливостей розвитку дітей із ЗПР;

- формування основних педагогічних умінь, зокрема вміння здійснювати кваліфіковане навчання, а також виховання в дітей особистісних властивостей;

- здатність визначати конкретні навчально-виховні та корекційні завдання з урахуванням індивідуальних особливостей дітей із ЗПР;

- розвиток уміння методично грамотно будувати навчально-виховну й корекційну роботу (використовуючи різноманітні форми, методи і засоби відповідно до поставлених завдань);

- залучення студентів до корекційно-розвивальної роботи з дітьми із ЗПР;

- реалізація у закладі вищої освіти педагогічного профілю інтегрованого підходу до організації освітнього процесу;

- вправлення студентів в умінні самовизначатися, самостійно обирати певну позицію, надавати перевагу чомусь, приймати власні рішення, проявляти креативність;

- забезпечення балансу професійної та особистісної (світоглядної позиції, ціннісних орієнтацій, емоційних, соціально-моральних та вольових якостей) складових готовності майбутніх педагогів до формування особистісних властивостей у дітей із затримкою психічного розвитку.

На формувальному етапі дослідження нами було проведено лекційні, практичні, консультативні, тренінгові заняття, розробили програму педагогічної практики з метою підвищення готовності студентів до формування особистісних властивостей дітей із ЗПР. Наприклад, достатньо ефективними були практичні заняття з тем: «Прийоми корекційної роботи з дітьми із різними типами ЗПР», «Основні умови навчання та виховання дітей із ЗПР», «Значущість формування особистісних якостей у дітей із ЗПР» та ін.

Результати контрольного етапу дослідження свідчать про ефективність запропонованої нами моделі підготовки майбутніх фахівців до роботи з дітьми із ЗПР. Так, якщо на початку експерименту в експериментальній групі високий рівень продемонстрували 13% студентів, то наприкінці дослідження це значення зросло до 54%. Середній рівень показали як на початку, так і наприкінці дослідження 32% респондентів, однак сюди увійшли ті, хто був віднесений на початку експерименту до низького рівня. Таким чином, відсоток студентів, віднесених до низького рівня значно знизився: якщо під час констатувального етапу до цього рівня було віднесено 53% студентів, то на контрольному це число складало 14%, тобто на 39% менше. Результати контрольної групи засвідчили, що покращення показників не відбулося.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок.

Готовність майбутнього вихователя спеціального закладу дошкільної освіти до формування особистісних якостей у дітей із ЗПР є одним із найважливіших показників його компетентності. Лише збалансованість її професійної та особистісної складових забезпечує належний рівень інформативної та технологічної грамотності майбутнього педагога. Ефективність формування в студентів означеної готовності визначається завдяки єдності зовнішніх (оптимізація змісту, форм і методів освітнього процесу) і внутрішніх (активізація власних сил, потенційних можливостей, суб'єктної діяльності) детермінант.

Проведене експериментальне дослідження дозволило зробити висновок, що запропонована модель підготовки майбутніх вихователів до формування особистісних властивостей дітей із ЗПР сприяє ефективній взаємодії з ними, дає можливість вирішувати спеціальні професійні завдання, сприяє вмінню застосовувати психолого-педагогічні знання в різних видах навчально-виховної діяльності в ЗДО.

До перспективних напрямів, що вимагають подальшого поглибленого вивчення, варто віднести: створення методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх вихователів до формування особистісних властивостей у дітей із ЗПР.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бех І. Д. Нова педагогічна позиція як предмет наукового осмислення / І.Д. Бех // Проблеми професійної підготовки вчителя

- школи майбутнього: зб. мат-лів Всеукр. наук.-практ. конф. – Мелітополь, 2002. – Т. 1. – С. 4-14.
2. Гуманістичне виховання дітей дошкільного віку в контексті інноваційної педагогічної діяльності: монографія / за наук. ред. Т.І. Поніманської, І.М. Дичківської. – Рівне: Волинські обереги, 2012. – 208 с.
 3. Епістемологія як філософська теорія знання / В. Л. Петрушенко; Держ. ун-т «Львів. Політехніка». – Л., 2000. – 296 с.
 4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
 5. Панько Е.А. Психологія личности и деятельности педагога дошкольного образования: монографія / Е. А. Панько. – Минск: БГПУ, 2005. – 231 с.
 6. Педагогіка (опорний конспект). Навчально-методичний посібник / Яковенко Валерій Семенович, Рацул Анатолій Борисович, Турчак Анатолій Леонідович. – Кіровоград, 2001. – 72 с.
 7. Поніманська Т. І. Виховання людяності: [методичний посібник] / Т. І. Поніманська, О. А. Козлюк, Г. В. Марчук. – 2-ге вид. – Рівне: Волинські обереги, 2012. – 160 с.
 8. Поніманська Т.І. Модель системи підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку/ Т. І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2012. – Вип. 5. – С. 38-43.
 9. Поніманська Т. І. Формування гуманістичної особистісно-професійної позиції у процесі підготовки вихователя [Електронний ресурс] / Т.І. Поніманська // Духовність особистості. – 2013. – Вип. 6. – С. 143-150. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2013_6_19. – Назва з екрану.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERANED:

1. Bekh I.D. Nova pedahohichna pozytsiia yak predmet naukovoho osmyslennia [New Pedagogical Position as a Subject of Scientific Reflection] / I.D. Bekh // Problemy profesiinoi pidhotovky vchytelia shkoly maibutnoho: zb. m-liv Vseukr. nauk.-prakt. konf. – Melitopol, 2002. – Т. 1. – С. 4-14. (in Ukrainian)
2. Humanistychnе vykhovannia ditei doshkilnoho viku v konteksti innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti: monohrafiia [Humanistic Upbringing of Preschool Children in the Context of Innovative Pedagogical Activity: monograph] / za nauk. red. T.I. Ponimanskoj, I.M. Dychkivskoi. – Rivne: Volynski oberehy, 2012. – 208 s. (in Ukrainian)
3. Epistemolohiia yak filosofska teoriia znannia [Epistemology as a Philosophical Theory of Knowledge] / V. L. Petrushenko; Derzh. un-t

- “Lviv. Politehnika”. - L., 2000. - 296 c. (in Ukrainian)
4. Kolupaieva A. A. Inkluzivna osvita: realii ta perspektyvy : monohrafiia [Inclusive Education: Realities and Perspectives: monograph] / A. A. Kolupaieva. – K. : Sammit-Knyha, 2009. – 272 s. (in Ukrainian)
 5. Panko E.A. Psikhologija lichnosti i dejatel'nosti pedagoga doshkolnogo obrazovannya: monografija [Psychology of Personality and Activity of the Teacher of Preschool Education: monograph] / E. A. Panko. – Minsk: BGPU, 2005. – 231 s.(in Russian)
 6. Pedahohika (oporny konspekt). Navchalno-metodychnyi posibnyk [Pedagogy (Reference Abstract). Educational and methodical manual] / Yakovenko Valerii Semenovyh, Ratsul Anatolii Borysovyh, Turchak Anatolii Leonidovyh. - Kirovohrad, 2001. - 72 s. (in Ukrainian)
 7. Ponimanska T. I. Vykhovannia liudianosti: [metodychnyi posibnyk] [Education of Humanity: textbook] / T. I. Ponimanska, O. A. Kozliuk, H. V. Marchuk.- 2-he vyd.- Rivne: Volynski oberehy, 2012. - 160 s. (in Ukrainian)
 8. Ponimanska T.I. Model systemy pidhotovky studentiv do humanistychnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnogo viku [Model of System of Training of Students for Humanistic Upbringing of Children of the Senior Preschool Age] / T.I. Ponimanska // Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity: Zbirnyk naukovykh prats. Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu. – 2012. – Vyp. 5. – S. 38-43. (in Ukrainian)
 9. Ponimanska T.I. Formuvannia humanistychnoi osobystisno-profesiinoi pozytsii u protsesi pidhotovky vykhovatelya [Formation of Humanistic Personality-professional Position in the Process of Teacher Training] [Elektronnyi resurs] / T.I. Ponimanska // Dukhovnist osobystosti. – 2013. – Vyp. 6. – S. 143-150. – Rezhyim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2013_6_19. – Nazva z ekranu. (in Ukrainian)

Анотация. В статье анализируются концептуальные основы подготовки будущих воспитателей специальных ДОУ к формированию личностных свойств у детей с задержкой психического развития, которую мы связываем с воспитанием у будущих воспитателей отношения к себе как субъекту гуманистических преобразований воспитательного процесса в период общепедагогической и методической подготовки средствами интеграции содержания профессиональных дисциплин, наполнением гуманистическим содержанием деятельности студентов во время практики, привлечением к научно-исследовательской работе в области профессиональной деятельности. Определяются критерии, типы готовности будущего воспитателя специального дошкольного учреждения к формированию личностных свойств у детей с задержкой психического развития.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущих педагогов специального образования, готовность будущих педагогов к формированию личностных свойств у детей с ЗПР, гуманистическая педагогика, субъект-субъектное взаимодействие.

Abstract. In the article it was analyzed the conceptual principles of the training of future teachers of special schools for the formation of personal qualities in children with mental retardation, which are associated with the upbringing of future educators of the attitude towards ourselves as a subject of humanistic transformations in the educational process in the process of general pedagogical and methodical preparation of means the integration of the content of professional disciplines, the filling of humanistic meanings of the students' activities during the practice, the involvement in research in the field professional activity; the criteria, indicators and types of readiness of the future educator of a special preschool institution for the formation of personality traits in children with mental retardation are determined; personality and professional competence are characterized as components of the prepared readiness of the future teacher; psychological and pedagogical conditions of optimization of the student preparation process for the future pedagogical activity on the formation of personal qualities in children with mental retardation are revealed.

Keywords: professional training of future teachers of special education, readership of future teachers to the formation of personal qualities in children with mental retardation, humanistic pedagogy, subject-subject interaction.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2018

В. В. Сілков
Е. О. Сілкова

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті розглядаються шляхи формування професійних компетентностей у студентів спеціальності 013 «Початкова освіта»; проаналізовано різні підходи до тлумачення концептуальних понять; окреслено методичні підходи до формування професійних компетентностей майбутніх вчителів початкових класів.

Ключові слова: шляхи формування компетентності, компетенція, математичні компетентності, майбутні вчителі початкових класів, молодші школярі.

Постановка проблеми. Початкова ланка освіти – фундамент шкільного навчання, адже саме тут закладається основа для формування особистості майбутнього громадянина. Вона покликана забезпечити подальше становлення і різнобічний розвиток особистості дитини,

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 7
Том 2

Упорядники:
проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 29.03.2018 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №204/1. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 7. Том 2 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан,
Н. М. Гринькова та ін. – Рівне : РДГУ, 2018. – 268с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ВРМ-ПОЛІГРАФ
вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;
тел.: 0362-64-21-34